

Kampen[®]

open
MONUMENTENDAG

OPEN MONUMENTENDAG
8 SEPTEMBER 2018

Open Monumentendag 2018

Het landelijke thema is:

IN EUROPA

De IJssel stroomt al eeuwen langs Kampen en verbindt mensen met Europa. In de Hanzetijd voeren Koggen af en aan en iedere week voer de 'Amsterdamse boot' tot 1960. Het stromende water was het meest gebruikte vervoersmiddel voor mensen maar ook voor goederen. Handel in eten, drinken en materialen, zoals natuurstenen. Die natuurstenen werden uit steengroeven gehakt en vervoerd naar Kampen uit allerlei Europese landen. Zandsteen uit Bentheim, tufsteen uit de Eifel en zelfs Öland kalksteen uit Scandinavië. De natuurstenen vormen de basis voor veel monumenten die bovendien nog zichtbaar zijn. Om die bijzondere stenen te ontdekken dagen wij u uit. Hoe goed kent u Kampen? Wandel door Kampen en ontdekt welke panden zijn opgebouwd met welk type steen.

Ga op zoek naar bijzondere details en steenhouwersmerken.

Het thema 'In Europa' wordt in Kampen zichtbaar door de natuurstenen die uit verschillende plekken in Europa zijn vervoerd. Kortom: onontdekt erfgoed dat u op Open Monumentendag kunt opsporen. Op zaterdag 8 september zijn maar liefst 40 monumenten te bezichtigen. Luister naar Europese (orgel)muziek, lezingen, bekijk kunst in musea of loop mee met een rondleiding. Voor kinderen is er een zoektocht naar natuurstenen, teken je eigen (fantasie) land, speurtocht door een molen; en meer...

Wij wensen u een mooie dag toe!

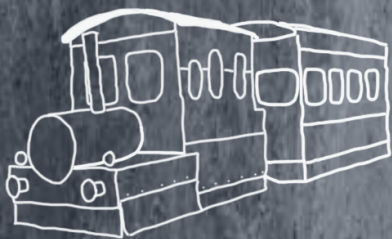
Colofon

Tekst & redactie: Open Monumentendag
comité Kampen
Vormgeving: Small Mercies, Zwolle

Foto's: OMD comité, Frans Sellies
(Vrijmetselaars loge, pag. 7), Sec. Ontwerpers
(Stedelijk Museum Kampen, pag. 9), foto
Sven de Lang (pag. 17) via Sven de Lang.

'Hoe goed kent u Kampen'-wandeling (pag.
10) en kaart van Europa (pag.12) met dank
aan Theo van Mierlo.

TREINTJE

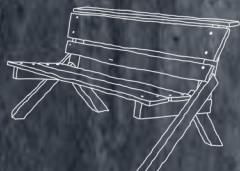
In de binnenstad van Kampen rijdt deze dag het treintje de hele dag op en neer tussen de Bovenkerk en de Buitenhaven. U kunt hier gratis gebruik van maken. U kunt in- en uitstappen bij de volgende haltes: Bovenkerk, Scapino, Plantage, Van Heutzplein, Buitenhaven, Restaurant De Vier Jaargetijden, de Stadsbrug, Boetiek Hotel. Kijk voor de route op pagina 24.

CENTRAAL INFORMATIEPUNT

Heeft u vragen of opmerkingen? Op het Oude Raadhuisplein (Koeplein) staat een informatiekraam waar u terecht kunt voor een programmaboekje en meer informatie. Geopend tussen 10:00 en 17:00 uur.

HANZEBANKJES

Even de voeten rust geven? Op verschillende plekken in de stad kunt u genieten van het uitzicht op een of meer monumenten. Op elk Hanzebankje hangt een QR-code. Scan die met uw smartphone en u krijgt meer informatie over de locatie.

HOE GOED KENT U KAMPEN?

Natuursteen saai? Niet als u weet waar u op moet letten! Wandel door Kampen en kijk uw ogen uit naar de verschillende natuurstenen die u ziet. Kijk voor meer informatie op pagina 10 en 11.

ZALKERVEER

Op vertoon van deze folder kunt u tijdens Open Monumentendag gratis gebruik maken van het Zalkerveer. Het veer zorgt voor de verbinding tussen Zalk en 's-Heerenbroek en biedt u de mogelijkheid om een rondje te fietsen langs beide oevers van de IJssel. Ook het theehuis is geopend.

OOK VOOR KINDEREN IS ER GENOEG TE DOEN!

SPEURTOCHT DOOR MOLEN D'OLDE ZWARVER

BEKLIM DE NIEUWE TOREN EN MAAK EEN
SELFIE MET #OMD KAMPEN

MAAK EEN COLLAGE VAN JOUW
FANTASIELAND IN DE BIBLIOTHEEK

MELK DE LIMONADEKOE IN MUSEUM DE STADSBOERDERIJ

DOE DE FOTO-PUZZELTOCHT IN
DORPSKERK ISSELMUIDEN

ZOEK DE VERSCHILLEN VAN DE SCHOKKER HEER IN DE STADSKAZERNE

KLEURPLAAT KLEUREN IN MOLEN DE VALK

SAMEN MET PAPA OF MAMA!

DE BROEDERPOORT IS ALS EEN
FOTOSTUDIO INGERICHT EN
ALLERLEI HISTORISCHE KLEDING
HANGT AAN EEN KLEDINGREK.
VERKLEEDT U IN HISTORISCHE
KLEDING EN EEN PROFESSIONELE
FOTOGRAAF ZET U OP DE FOTO!

IN DE SIGAAR ZIJN INLOOPWORKSHOPS 'ONTWERP
JE EIGEN MONUMENTENSTRAATJE' EN 'MAAK EEN
STEMPEL VAN EEN EIGEN FANTASIE MONUMENT'

OP PAGINA 22 IS EEN ZOEKOPDRACHT VOOR
KINDEREN IN DE BOVEN- EN DE BUITENKERK.

DE VOLGENDE LOCATIES ZIJN VOOR ZOVER BIJ DE ORGANISATIE BEKEND GEOPEND VAN 10.00 TOT 17.00 UUR, TENZIJ ANDERS VERMELD. DE LOCATIES KUNT U HERKENNEN AAN DE VLAG OF DE POSTER VAN OPEN MONUMENTENDAG. DEELNAME AAN DE AANGEBODEN ACTIVITEITEN IS OP EIGEN RISICO. MET SYMBOLEN IS AANGEGEVEN OF DE LOCATIE TOEGANKELIJK IS VOOR MINDervalIDEN EN OF ER TOILETTEN AANWEZIG ZIJN.

Sint Annakapel Broederweg 10-12, Kampen

TE ZIEN Een laatgotische, eenbeukige kapel, van oorsprong behorend bij het Cellezustersconvent. In 1823 werd de kerk eigendom van de Doopsgezinden en werd het interieur ingrijpend aangepast. In 2017 is de kapel eigendom geworden van de Stichting Annakapel Kampen en in 2018 is het interieur voor een deel teruggebracht in middeleeuwse stijl. Het orgel dateert uit 1897 en is van de Kamper orgelmaker J. Proper. Dit orgel is in 2018 grondig gerestaureerd. Via de stenen wenteltraptoren is het balkon van de kapel met het orgel te bezichtigen.

TE DOEN Luisteren naar orgelspel.

Buitenkerk of Onze Lieve Vrouwe Kerk Buiten Nieuwstraat 101, Kampen

TE ZIEN De bouw van deze hallenkerk werd gestart in de 14de eeuw. De naam 'Buitenkerk' is ontleend aan de plek van de kerk: het nieuwe stadsdeel de Buitenhoek, dat oorspronkelijk buiten de stadsmuur lag. De gewelven zijn te bezichtigen voor € 3,00-.

TE DOEN Ga op zoek naar steenhouwersmerken!

Broederkerk Broederstraat 16, Kampen

Let op: alléén geopend voor de rondleiding tussen 15.00 - 16.00 uur.

TE ZIEN Deze tweebeukige hallenkerk is oorspronkelijk een kloosterkerk, gebouwd in de 14de eeuw door de Kamper Minderbroeders. De kerk is na een brand verbouwd van 1472 tot 1490.

TE DOEN De Broederkerk is alléén geopend voor een rondleiding van 15.00 – 16.00 uur. U wordt rondgeleid door de Broederkerk en het Broederhuis.

WIST U DAT?

VOORDAT DE BOVENKERK ERUIT ZAG ZOALS WIJ DEZE NU KENNEN, BESTOND HET GEBOUW UIT TUFSTEEN. NADAT DE KERK VERD AFGEBROKEN OM PLAATS TE MAKEN VOOR EEN NIEUWE, VERD HET TUFSTEEN INGEZET OM DE STRATEN MEE TE BESTRATEN.

DEZE BESTRATING LIGT ER NU NOG STEEDS. OP 1 METER ONDER DE KOORNMARKT, IS DEZE STRAAT NOG STEEDS AANWEZIG.

Nieuwe Kerk Broederweg 34, Kampen

TE ZIEN Deze kerk uit 1912 is ontworpen door Tjeerd Kuipers. Hij liet zich hierbij inspireren door de bouwstijl van Berlage. Kuipers was de meest productieve kerkontwerper van vooral gereformeerde kerken in de periode 1850-1940. Het orgel betreft een Pels-orgel uit 1959, dat in 2009 is omgebouwd door de firma Nijisse.

TE DOEN Altijd al eens een orgel willen bespelen? Het kan vandaag!

Bovenkerk Koornmarkt 28, Kampen

TE ZIEN Deze gotische kruisbasiliek heet ook wel de St. Nicolaaskerk en de bouw is gestart in de 12e eeuw. Zijn huidige vorm kreeg hij in de late Middeleeuwen. Opvallend zijn de twee prachtige orgels, waaronder het Hinz orgel uit 1742, en daarnaast de kansel, doopvont, kroonluchters, het Renaissance koorhek en de zetel voor de priester.

TE DOEN Ga op zoek naar steenhouwersmerken (zie pagina 10), luister naar lezingen of muziek!

PROGRAMMA:

10.30-12.00 Orgelspel -wisselend op beide orgels- leerlingen Ab Weegenaar
12.00 -12.15 Openingsconcert door stadsorganist Ab Weegenaar
12.15 -12.45 Lezing 1: "In Europa: Geert van Wou en de toren van de Bovenkerk", Hette Meijering

12.15 - 13.00 Orgelspel -wisselend op beide orgels- leerlingen Ab Weegenaar

13.00 - 14.00 Rondleiding door de Bovenkerk o.l.v. gids

14.00 - 15.30 Orgelwandeling door Kampen met o.a. Burgwalkerk, Broederkerk, Lutherse kerk

14.00 - 14.30 Lezing 2: "Doperse radicalen in Munster en in Kampen", Aart Jan Klok

14.00 - 14.30 Orgelspel -wisselend op beide orgels- leerlingen Ab Weegenaar

14.30 - 15.30 Ensembles KC Quintus

15.30 - 16.00 Lezing 3: "Orgels in de Bovenkerk", Ab Weegenaar

16.15 - 16.45 Slotconcert Chr. Kamper MK DEV o.l.v. Gerwin van der Plaats

20.00 - 21.00 Orgelconcert Martin Mans

Poortkerk

2e Ebbingestraat 3, Kampen

TE ZIEN De Poortkerk is gebouwd in 1951 en ontworpen door prof. Lansdorp in kenmerkende Wederopbouwstijl. De kerk heeft een Koff-orgel uit Utrecht uit het jaar 1909.

TE DOEN Luisteren naar orgelspel.

**Vereniging van Vrijzinnigen
Vloedijk 62, Kampen**

TE ZIEN Recent gerestaureerd woonhuis uit ongeveer 1900. Modern met behoud van originele elementen. Wordt gebruikt als kerkzaal en voor andere activiteiten. Er is een rondleiding, muziek en kunst. In het pand hangen drie bijzondere ikonen.

TE DOEN Rondleiding door dit woonhuis/kerk.

**Evangelisch Lutherse kerk
Burgwal 85, Kampen**

TE ZIEN Gebouwd rond 1840 naar een ontwerp van Nicolaas Plomp. Het orgel is in 1843 gebouwd door C.F.A. Naber uit Deventer.

TE DOEN U kunt het interieur en de gebrandschilderde ramen bezichtigen en luisteren naar orgelspel. Er is ook een kleine soepproeverij van soep uit Maarten Luthers tijd!

**Vrijmetselaarsloge 'Le Profond Silence'
Boven Nieuwstraat 36, Kampen**

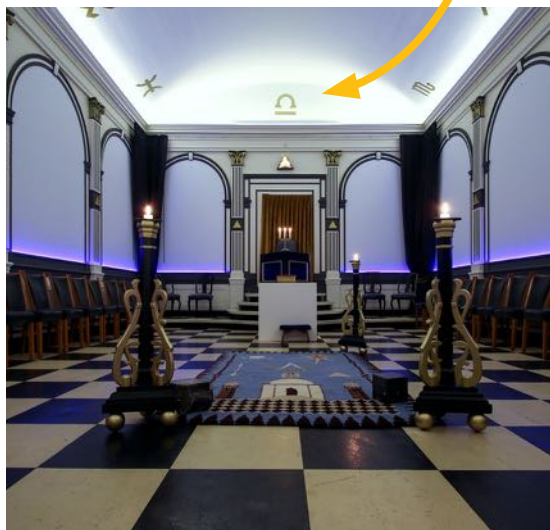

BEPERKT

TE ZIEN Authentieke loge uit 1888 naar ontwerp van W. Koch. In dit gebouw houden vrijmetselaars rituele samenkomsten in de werkplaats. In de voorhof worden wekelijkse bijeenkomsten gehouden. Daar wordt de geschiedenis van de loge en Vrijmetselarij tentoongesteld en symbolen en werkwijze uitgelegd. Er zijn continu rondleidingen.

TE DOEN Rondleiding door vrijmetselaars.

MUSEA

10

Museum het Huys der Kunsten Voorstraat 20, Kampen

TE ZIEN Museum het Huys der Kunsten is het oudste pand van Kampen met sporen uit de dertiende eeuw. In het Huys is actuele kunst te zien in een historische setting. De expositie METAAL met werk van kunstenaar Leo Cahn en Beatrijs Asselbergs is te zien. De Yogastudio is geopend en Galerie Johann van den Noort.

TE DOEN Rondleiding door het oudste Huys van Kampen.

11

Ikonenmuseum Buiten Nieuwstraat 2, Kampen

TE ZIEN Het museum is gevestigd in een deel van een kloostercomplex, waar tot 1579 de Minderbroeders gevestigd waren. U kunt de expositie Strip wordt ikoon bekijken.

Voor kinderen tot en met 12 jaar is het museum gratis toegankelijk. Andere bezoekers betalen een gereduceerde toegangsprijs van € 5,00.

TE DOEN Bekijk de tentoonstelling 'Strip wordt ikoon'.

12

Stedelijk Museum Kampen Oudestraat 133, Kampen

TE ZIEN Het museum is gevestigd in het voormalige oude en nieuwe raadhuis. Het oude raadhuis dateert van oorsprong uit ca. 1350. In het oude raadhuis kunt u de Schepenzaal bezichtigen. Het nieuwe raadhuis kreeg na tal van verbouwingen

rond 1830 het huidige uiterlijk.

Het museum heeft een vaste historische collectie over water, religie, het Huis van Oranje en rechtspraak & bestuur.

TE DOEN Dompel u onder in de geschiedenis van Kampen of bekijk de expositie 'The Art of Nature' van Sjoerd Buisman.

Voormalige Synagoge IJsselkade 33, Kampen

13

TE ZIEN Synagoge uit de 19e eeuw. Gebouwd in neoclassicistische stijl. Op de galerij is een permanente tentoonstelling over de Joodse geschiedenis van Kampen te zien. In de Voormalige Synagoge en het Stedelijk Museum Kampen is een tijdelijke expositie van beeldhouwer Sjoerd Buisman te zien. De tentoonstelling loopt nog t/m 16 september.

TE DOEN Bekijk de tentoonstelling 'The Art of Nature' van Sjoerd Buisman.

Museum De Stadsboerderij Groenestraat 94, Kampen

14

TE ZIEN Authentiek ingerichte stadsboerderij van rond 1900. Vrijwilligers in klederdracht beelden het boerenleven uit en vertellen over het leven van de stadsboeren en hun familie. In de voormalige mestvaalt achter de boerderij is een foto-expositie ingericht.

TE DOEN Dit jaar is staat een fonkelnieuwe limonadekoe op stal die kinderen mogen melken.

MOLENS EN GEMALEN

Gemaal Broeken en Maten
Flevoweg 74, Kampen.

15

BEPERKT

TE ZIEN Stoomgemaal uit 1865 voor het bemalen van de polder 'Broeken en Maten'. In 1928 omgebouwd naar elektrisch gemaal. U kunt op het vernieuwde buitenterrein nog meer oude machines en gereedschappen bewonderen. Voor het eerst zijn de kruipruimtes van het oude gebouw uit 1865 te bewonderen. Begeef u onder het gebouw met ongeveer 25 meter gang en gemetselde gewelven en bezichtig de fundering van de oude schoorsteen van de stoommachine.

TE DOEN Bewonder de kruipruimtes, gewelven en fundering van de stoommachine.

Molen d'Olde Zwarver
Ijsseldijk 92, Kampen.

16

TE ZIEN Deze windkorenmolen uit 1842 maalt spelttarwe en rogge. Bij voldoende wind zijn er maaldemonstraties.

TE DOEN Kinderen kunnen een spannende speurtocht doen door de molen, graan dorsen en malen. Ook worden er meelproducten verkocht.

HOE GOED KENT U KAMPEN?

Als Kampenaar weet u ongetwijfeld dat Kampen ooit één van de machtigste steden van Europa was. Maar weet u dat dit nog steeds in de stad te zien is? Deze wandeling neemt u mee naar diverse soorten natuursteen. Natuursteen? Ja, inderdaad!

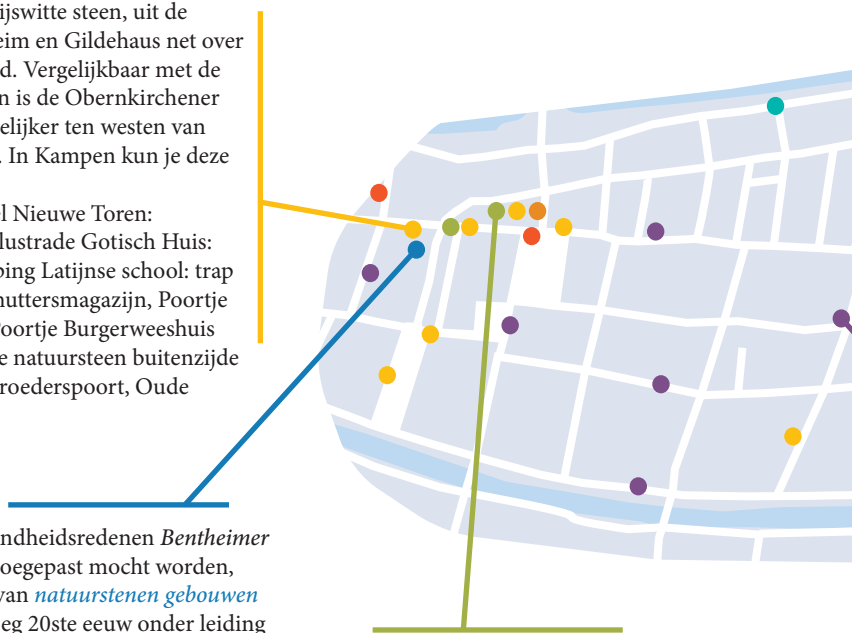
De diverse soorten steen kwamen uit alle windstreken. Wandel door Kampen en ontdek welke panden zijn gebouwd met welk type steen.

De natuursteen die in het verleden het meest is toegepast is de **Bentheimer zandsteen**; een geelachtige tot grijswitte steen, uit de omgeving van Bentheim en Gildehaus net over de grens met Duitsland. Vergelijkbaar met de Bentheimer zandsteen is de Obernkirchener zandsteen, iets noordelijker ten westen van Hannover gewonnen. In Kampen kun je deze steen vinden bij o.a.:

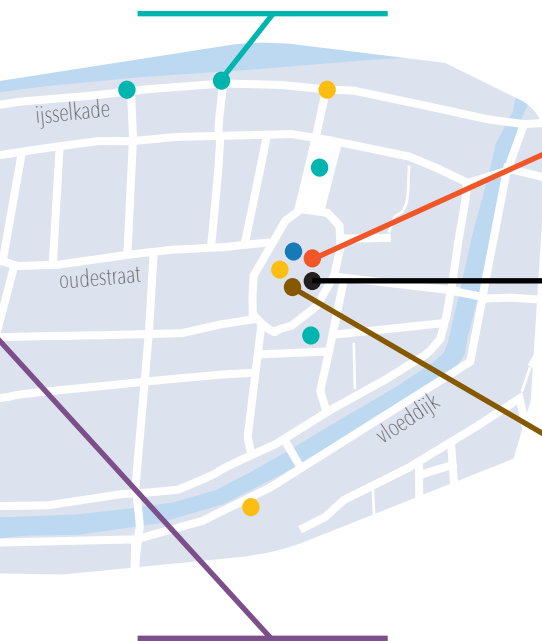
Oude Vleeshuis, gevel Nieuwe Toren: poortdoorgang en balustrade Gotisch Huis: gevel 1e en 2e verdieping Latijnse school: trap en ingang Poortje Schuttersmagazijn, Poortje Linnenweversgilde, Poortje Burgerweeshuis (Quintus), Toegepaste natuursteen buitenzijde Broederpoort, Cellebroederspoort, Oude Raadhuis, Quintus

Omdat vanwege gezondheidsredenen **Bentheimer zandsteen** niet meer toegepast mocht worden, werd bij restauraties van **natuurstenen gebouwen** in de late 19de en vroeg 20ste eeuw onder leiding of onder toezicht van de architect Cuypers veelal Udelfanger zandsteen gebruikt, gewonnen ten westen van het Duitse Trier, nabij het dorpje Udelfangen tegen de Luxemburgse grens. Deze steen werd in Kampen toegepast bij de restauratie van de koorlantaarn van de Bovenkerk in de jaren 80 van de 19de eeuw. Ook de in 1908 gereconstrueerde onderpui en topgevel van het Gotisch Huis zijn van Udelfanger zandsteen.

Ook verschillende steensoorten uit **Frankrijk** kun je in de Kamper binnenstad aantreffen. Zo is de ingangspartij van het voormalige Stadsziekenhuis aan het Engelenbergplantsoen vervaardigd van **Joiresteen**, een kalksteen gewonnen tussen Parijs en Nancy. De topgevel van het pand Oudestraat 148 (hoek Gasthuisstraat) is van **Morleysteen**, gewonnen in Noord-Oost Frankrijk. De schouw in de Schepenzaal is deels vervaardigd van **Avendersteen**, gewonnen nabij Cambrai (Kamerijk) in Noord-West Frankrijk.

Klinkers. Wie kent deze bestrating niet? Zo gangbaar als klinkers nu zijn, zo gangbaar was het vroeger om *natuursteen als bestrating* te gebruiken. In Kampen is dit nog steeds te zien, o.a. op de Nieuwe Markt, Botermarkt en de Torenstraat. Maar het meest tot de verbeelding sprekend, en in het verleden in de Kamper binnenstad toegepast, zijn de zwerfkeien. Deze liggen nu nog op de Koornmarkt, het Muntplein en in de Meerminne-, Blauwehands- en Lampetpoort. Ze werden als ballast meegenomen vanuit Scandinavië, maar ook in grote hoeveelheden aangekocht in eigen land. Als zwerfstenen uit de IJstijd werden ze met name geraapt op Urk, de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug

Op talrijke andere plekken in de Kamper binnenstad kun je grotere en kleinere voorbeelden van toepassing van natuursteen aantreffen. Denk aan de vele *gevelstenen*, *deuren/of raamomlijstingen*, stoepen en andere gevelversieringen. Vaak goed herkenbaar, maar soms ook minder opvallend.

De paarse stippen geven enkele bijzondere, vaak minder opvallende voorbeelden.

Rode zandsteen is afkomstig van de Weser en de Main. Het werd vooral toegepast voor sarcofaagdeksels. Ook de oudste grafzerken zijn vaak van rode zandsteen. Je kunt enkele voorbeelden hiervan onder meer vinden in de kerk te Wilsum en in de Bovenkerk. Bij de kerk van IJsselmuiden is in de zuidelijke buitenmuur van het priesterkoor duidelijk zichtbaar de afvoer van rode zandsteen van de piscina (een ondiep bekken naast het altaar in de kerk dat wordt gebruikt voor het wassen en afvoeren van het water waarmee men het altaarlinnen en het kerkelijk vaatwerk wast). Rechts naast de deur van Marktgang 2 is een eerste steen uit 1845 van rode zandsteen te vinden. Ook op de hoek van de Oudestraat en de Plantage zijn enkele stukken rode zandsteen te ontdekken

Namense steen is een grijsblauwe compacte en zeer fijnkorrelige kalksteen, gewonnen in een deel van het Maasdal in de omgeving van Namen. Veel grafzerken in oude kerken zijn van Namense steen. Je kunt ze vinden in alle oude kerken in de gemeente Kampen. Een ander opvallend voorbeeld is de 15de eeuwse doopvont in de Bovenkerk.

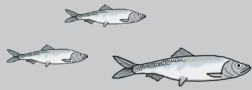
De oudste (natuur)stenen gebouwen zijn veelal opgebouwd van het *vulkanische tufsteen*, afkomstig uit de Eifel in Duitsland. Onder meer bij de romaanse kerken van IJsselmuiden en Wilsum kun je dit nog zien. Ook de niet meer bestaande Romaanse Bovenkerk in Kampen was van tufsteen gebouwd. Later is het bekleden van de bakstenen muur met tufsteen een teken van welvaart. Dit is nu nog te zien bij de kerk te Zalk en de Bovenkerk in Kampen. De nog bestaande resten van tufsteenbekleding bij de Buitenkerk zijn vanaf de straat niet zichtbaar.

zout

Namense steen

Vulkanisch tufsteen

Bentheimer zandsteen

WAAR KWAM HET VANDAAN?

Kampen was ooit een rijke handelsstad. Als 'overslag haven' kwamen heel veel goederen vanuit Europa langs Kampen.

Wat werd er zoal doorgevoerd? Haring, linnen, hout, zout en wol bijvoorbeeld. Maar als rijke stad importeerde Kampen zelf ook: zo kwamen er onder andere diverse soorten natuursteen vanuit heel Europa naar Kampen zodat hier huizen, straten en kerken gebouwd konden worden.

POORTEN

17 Cellebroederspoort Cellebroedersweg 24, Kampen

let op: de poort sluit om 16.30 uur

TE ZIEN Stadspoort uit de 15e eeuw. In 1617 in renaissancestijl verbouwd. Twee ensembles van Quintus laten vanaf 13:00 uur tot 16.30 uur muziek horen. Er is lichte muziek gespeeld door het Saxofoonensemble en het Volwassenen Ensemble speelt klassieke muziek.

TE DOEN Luister naar muziek van twee Quintus ensembles.

18 Broederpoort Broederweg 36, Kampen

let op: de poort sluit om 15.00 uur

TE ZIEN Stadspoort uit de 15e eeuw. In 1615 in renaissancestijl verbouwd.

TE DOEN De Broederpoort is als een fotostudio ingericht en allerlei historische kleding hangt aan een kledingrek. Zin in een verkleedpartijtje en fotoshoot? Verkleedt u in historische kleding en een professionele fotograaf zet u op de foto!

GALERIEËN

Huize Maria IJsselkade 25, Kampen

19

TE ZIEN Expositie van foto's en pottenbakkerswerk uit Vietnam. Ook zijn er foto's te zien van het project 'Scheepje op Houten Golven' dat Stichting Workheart voor de Internationale Hanzedagen heeft uitgevoerd. Kunstenaarsduo work#art heeft in diverse Europese landen gewerkt. Er zal werk van het duo te zien zijn op de Open Monumentendag.

TE DOEN Bekijk een expositie van kunst gemaakt in verschillende Europese landen.

Voormalige sigarenfabriek De Sigaar Botermarkt 3, Kampen

20

BEPERKT

TE ZIEN De Tabaksfabriek en het woonhuis zijn gebouwd rond 1890 en behoorden tot de Stoom-tabaksfabriek van firma Samuels & De Leeuw. De voormalige tabaksfabriek wordt nu gebruikt als cultuurlocatie voor kunst, educatie, film, eten en meer...

TE DOEN Bekijk en beoefen het ambacht van analoge fotografie in de Stadsdoka en bekijk de expositie van Joke Beens met het thema 'Leven in kwetsbaarheid en vergankelijkheid'. Art4Kids organiseert inloopworkshops voor kinderen. Deze zijn gratis toegankelijk, inschrijven is niet nodig.

OVERIG

21

Restaurant de Vierjaargetijden IJsselkade 59, Kampen

let op: open vanaf 11.00 uur.

TE ZIEN Gebouwd rond 1900 als villa en later gebruikt als bankgebouw. Het interieur heeft nog originele elementen.

22

Nieuwe Toren Oudestraat 146, Kampen

TE ZIEN De Nieuwe Toren is een monument uit 1663. Met de centrale ligging heeft u op 33 meter hoogte het mooiste uitzicht over Kampen. U kunt van het prachtige uitzicht over Kampen genieten. Bij de Nieuwe Toren is een gids van Kamper Events aanwezig die u alles over het imposante bouwwerk en de stad kan vertellen.

TE DOEN Selfie maken met #OMDKampen.

23

Koggewerf Havenweg 7, Kampen

TE ZIEN Expositie over de Hanzetijd, de Kamper Kogge en de IJsselkogge. De smederij is in werking en het middeleeuwse vissershuisje is open voor bezichtiging. Als de Kogge tijdig terug is, kan het schip worden bezichtigd (zie actuele informatie op de website www.kamperkogge.nl).

Stadsziekenhuis Engelenberg en Dr. Kolff Stichting Engelenbergplantsoen 3, Kampen

24

TE ZIEN Het Stadsziekenhuis Stichting Engelenberg werd gebouwd in 1911-1916 naar ontwerp van architect Willem Kromhout. Prof. Dr. Kolff ontwikkelde hier in 1943 de eerste kunstnier ter wereld. Er zijn rondleidingen in een gedeelte van het voormalige stadsziekenhuis. De werkkamer van dokter Kolff is te bezichtigen met elk half uur een toelichting op de uitvinding van de kunstnier.

TE DOEN Wandel mee met een rondleiding door het stadsziekenhuis en de werkkamer van dokter Kolff.

25

Stadsgehoorzaal Kampen Burgwal 84, Kampen

TE ZIEN Gebouwd in 1891 naar een ontwerp van K. de Vidal de St.

Germain in neoclassicistische bouwstijl en sindsdien in gebruik als theater. In de laatste jaren heeft het hele pand een opknappbeurt gekregen. Alle ruimtes zijn gerenoveerd en volledig aangepast aan de eisen van deze tijd. Drie sfeervolle foyers met elk een eigen karakter en een prachtige klassieke theaterzaal maken de Stadsgehoorzaal een geliefde plek voor publiek en artiesten. U kunt de schouwburgzaal en foyers bezichtigen. U kunt een rondleiding krijgen en de foyer is open voor een kopje koffie.

TE DOEN Bekijk de schouwburgzaal en foyers of loop mee met een rondleiding.

26

Quintus Vloedijk 38, Kampen

let op: open van 13.00 tot 16.00 uur

TE ZIEN Gevestigd in het voormalige Burgerweeshuis uit 1889-1891. Gebouwd in eclectische stijl door architect W. Koch. Bijzonder is het weeshuispoortje uit 1627 aan de rechterkant van het gebouw.

TE DOEN Quintus is geopend van 13.00 tot 16.00 uur. Vanaf 14.00 uur is er een kunstmiddag met vier verschillende workshops: Zet je brein in beweging, Creative Bookmaking: oud papier in een fantastisch jasje, Grenzeloos Handletteren en Bezing de stad in een chanson. Verzekerd zijn van een plek? Opgeven kan via www.quintuskampen.nl

27

Gotisch Huis Oudestraat 158, Kampen

let op: beperkte openingstijden

TE ZIEN Het Gotisch huis is een typisch Kamper woonhuis uit het begin van de 16de eeuw, toen de economische bloei van de Hanzestad Kampen een hoogtepunt had bereikt. Dit pand is uniek, omdat het nog zeer veel bijzondere kenmerken uit Hanzetijd bezit. Ook is er een authentieke rosmolen te vinden. Na veel jaren van leegstand is het pand nu in bezit van de Nationale Monumenten Organisatie. Deze ontwikkelt plannen voor restauratie en passende herbestemming.

TE DOEN Het pand is vanwege de veiligheid niet vrij toegankelijk en alleen te bezoeken met een rondleiding. Deze vinden plaats om 10.00 uur, 12.00 uur, 14.00 uur en 16.00 uur. Maximaal 10 personen per keer.

28 Sigarenfabriek De Olifant/Eenhoorn Oudestraat 101-103 / Voorstraat 104-106

TE ZIEN In de monumentale sigarenfabriek worden nog steeds sigaren vervaardigd, in de koffiebranderij wordt de koffie van De Eenhoorn vers gebrand en in het bierlokaal worden verschillende bier-soorten gebrouwen.

TE DOEN Ruik, proef, zie en ervaar verschillende ambachten.

29 SNS Historisch Centrum Burgwal 43, Kampen

TE ZIEN Voormalige Nutsspaarbank met origineel bankinterieur uit 1928, gebouwd in traditionalistische bouwstijl naar een ontwerp van G. Hoekzema.

TE DOEN U kunt de tijdelijke tentoonstelling '35 jaar Grafisch Atelier (GRAK) in Kampen' bezichtigen.

30 De Stadskazerne Oudestraat 216, Kampen

TE ZIEN Het Stadsarchief organiseert de tentoonstelling 'Bitterzoete Zuiderzee' in de Nicolaas Plompzaal. In Europa neemt Nederland een vooraanstaande positie in als het gaat om waterbeheersing met het bouwen van veel waterwerken. Een van deze waterwerken zijn de Zuiderzeewerken. In 2018 is het precies 100 jaar geleden dat

Zuiderzeewet, waarin besloten werd de Zuiderzee af te sluiten en in te polderen, van kracht werd. In deze tentoonstelling over de Zuiderzee geeft Stadsarchief Kampen een beeld van het dagelijkse leven voor en na de uitvoering van de Zuiderzeewet.

TE DOEN Zoek de verschillen!

Als geen ander hebben de inwoners van Schokland het leven in de Zuiderzee ervaren. Een prachtige prent uit het Stadsarchief van een Schokker heer is uitvergroot. Er is een aantal verschillen aangebracht. Wie ziet alle verschillen het eerst?

De Stadskazerne organiseert i.s.m. Tourist Info rondleidingen door het gebouw en de stad om 11:00 uur, 13:30 uur en 15:00 uur (ca. 1,5 uur).

Smederij Sven de Lang Voorstraat 16, Kampen

31

TE ZIEN In De Smederij werkt meestersmid Sven de Lang en hij vertelt er graag over. De Smederij heeft een gevelsteen uit 1768, maar het pand zelf is van eerdere datum. Er zijn twee smidsdiploma's te bewonderen van Wensink.

TE DOEN Zie een werkende smederij en bewonder de twee smidsdiploma's.

IJSSELMUIDEN

32

Dorpskerk IJsselmuiden
Dorpsweg 53, IJsselmuiden

TE ZIEN Van oorsprong Romaanse kerk met uitbreidingen uit de 19de en 20ste eeuw. Bespeling van het 300 jaar oude en recent gerestaureerde Verhofstadt-orgel. Oude foto's van exterieur en interieur te bezichtigen. Kinderen kunnen een foto-puzzeltocht doen in en om de kerk.

TE DOEN Speciaal voor kinderen: Doe de foto-puzzeltocht in en om de kerk of luister naar orgelspel.

R.K. Kerk IJsselmuiden
Burgemeester van Engelenweg 137,
IJsselmuiden

TE ZIEN De kerk is in 1919 gebouwd naar een ontwerp van J. Stuyt en is gewijd aan Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis. Bezichtiging van kerkelijke gebruiksvoorwerpen en foto's van de oorspronkelijke beschildering van de kerk. De kerk is prachtig versierd in verband met oogstdankdag.

TE DOEN Bekijk de versierde kerk, beschilderingen en gebruiksvoorwerpen.

R.K. Kapel
Rondeweg 9, IJsselmuiden

TE ZIEN Kapel op de rooms-katholieke begraafplaats van Kampen in IJsselmuiden. Gebouwd in 1889 naar ontwerp van de Amsterdamse architect A.C. Boersma.

33

34

IJSSELMUIDEN

BENT U EEN ECHE IJSSELMUIDENAAR?
WEET U WAAR U ONDERSTAANDE STEEN
KUNT VINDEN?

N.H. Kerk Wilsum
Dorpsweg 13, Wilsum

35

TE ZIEN De kerk van Wilsum stamt uit 1050 en was gewijd aan St. Lambertus. Het is een van de oudste kerken van Overijssel. In de kerk is een aantal muurschilderingen te zien die in 1982 onder het kalk vandaan zijn gehaald. U kunt de toren beklimmen en de gewelven van bovenaf bekijken. Ook zijn er gidsen die rondleidingen geven. Kinderen zijn welkom om in de kerk hun eigen muziekinstrument of het orgel te bespelen (gewijde en klassieke muziek). De vaste organisten zullen orgelsolo's laten horen en jongeren en volwassenen die orgel kunnen spelen zijn ook welkom.

TE DOEN Bespeel het orgel, beklim de toren en geniet van het uitzicht.

KENT U ELK HOEKJE VAN ZALK?
HEEFT U DEZE STEEN
WEL EENS GEZIEN?

ZALK

36

N.H. kerk Zalk en Veecaten
Kerkplein 22, Zalk

TE ZIEN Eenbeukige kerk met Romaanse en Gotische onderdelen uit 1400. U kunt de preekstoel en herenbank van de voormalige havezate Buckhorst, het orgel en de toren bezichtigen. Luisteren naar het orgelspel door organisten.

TE DOEN Luister naar orgelspel en beklim de toren.

37

Molen De Valk
Brinkweg 11, Zalk

let op: open tot 16.30 uur

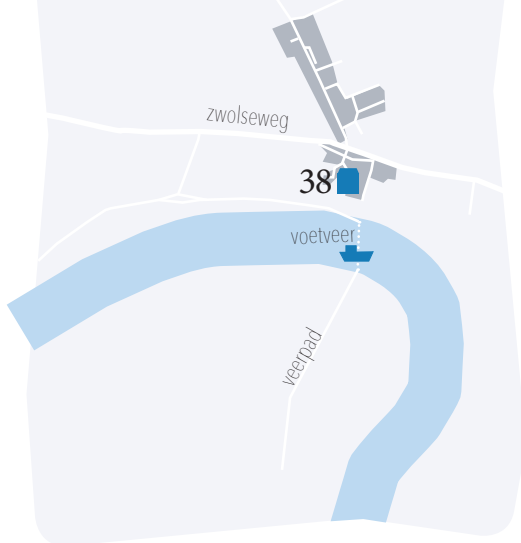

TE ZIEN Korenmolen uit 1860.

TE DOEN Er worden rondleidingen gegeven en bij voldoende wind wordt maïs gemalen. Er zijn pannenkoeken en er is koffie te koop. Voor kinderen is er een gratis kleurplaat en ranja.

'S HEERENBROEK

'S HEERENBROEK

38

Museum 'De Kroon'
Zwolsesweg 79, 's-Heerenbroek

TE ZIEN Museum De Kroon is een gerestaureerde doorrijshuur in 's Heerenbroek. Er zijn exposities te zien over diverse lokale onderwerpen, zoals de levensloop van de beroemde weerman en oud dorpsgenoot Jan Pelleboer, verhalen over de Zalkervoetveer, de zondagschool Timotieus en het bezoek van het koningspaar aan 's Heerenbroek in 2013.

TE DOEN Bekijk exposities over lokale onderwerpen.

Museumboerderij Erf 29
Heultjesweg 31, Kampereiland

39

TE ZIEN Deze museumboerderij heeft een originele inrichting uit circa 1900. U kunt een unieke collectie van klederdrachten bezichtigen die onder andere op het Kampereiland werden gedragen. Ook zijn er poppen in klederdracht en oud Meccano speelgoed.

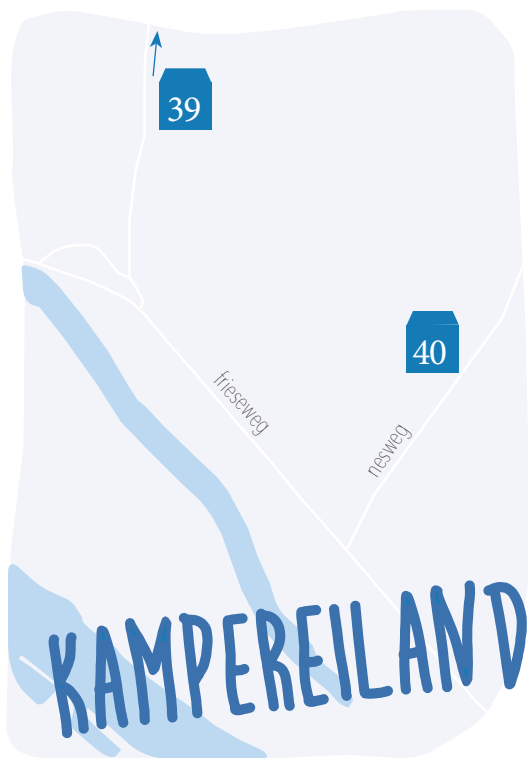
Miniaturenboerderij Klein Kampen
Nesweg 4, Kampereiland

40

TE ZIEN Zelfgemaakte miniatures (schaal 1:10) van oude gebouwen uit Kampen en omgeving. Ook zijn oude landbouwtractoren en werktuigen te zien.

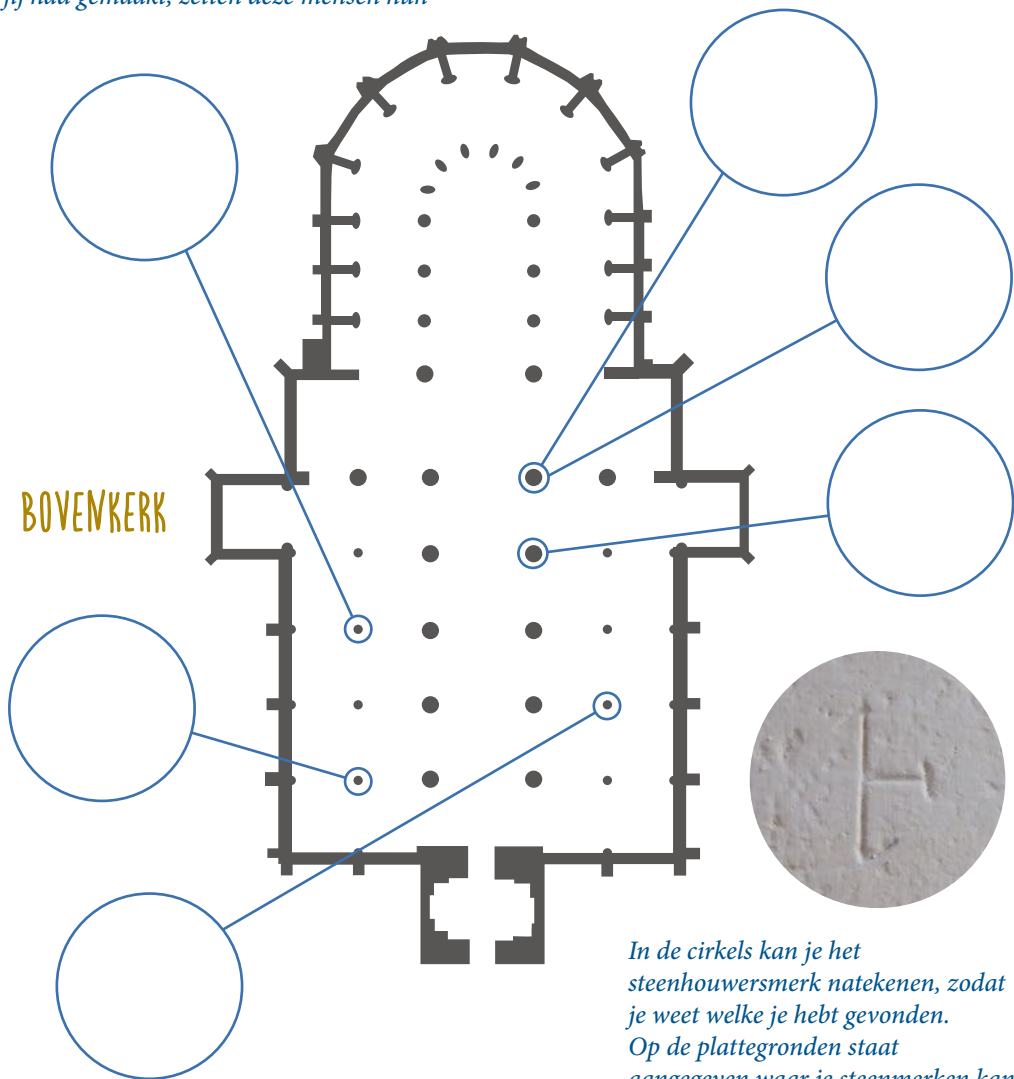
TE DOEN Loop mee met een rondleiding door Kampen in het klein.

SPECIAAL VOOR KINDEREN

De Bovenkerk en de Buitenkerk ken je vast wel. Ooit zijn deze kerken natuurlijk gebouwd. Dat ging toen nog niet met machines, maar met de hand. De mensen die met steen werkten heten 'steenhouwers'. Om te laten zien welk stuk van de kerk jij had gemaakt, zetten deze mensen hun

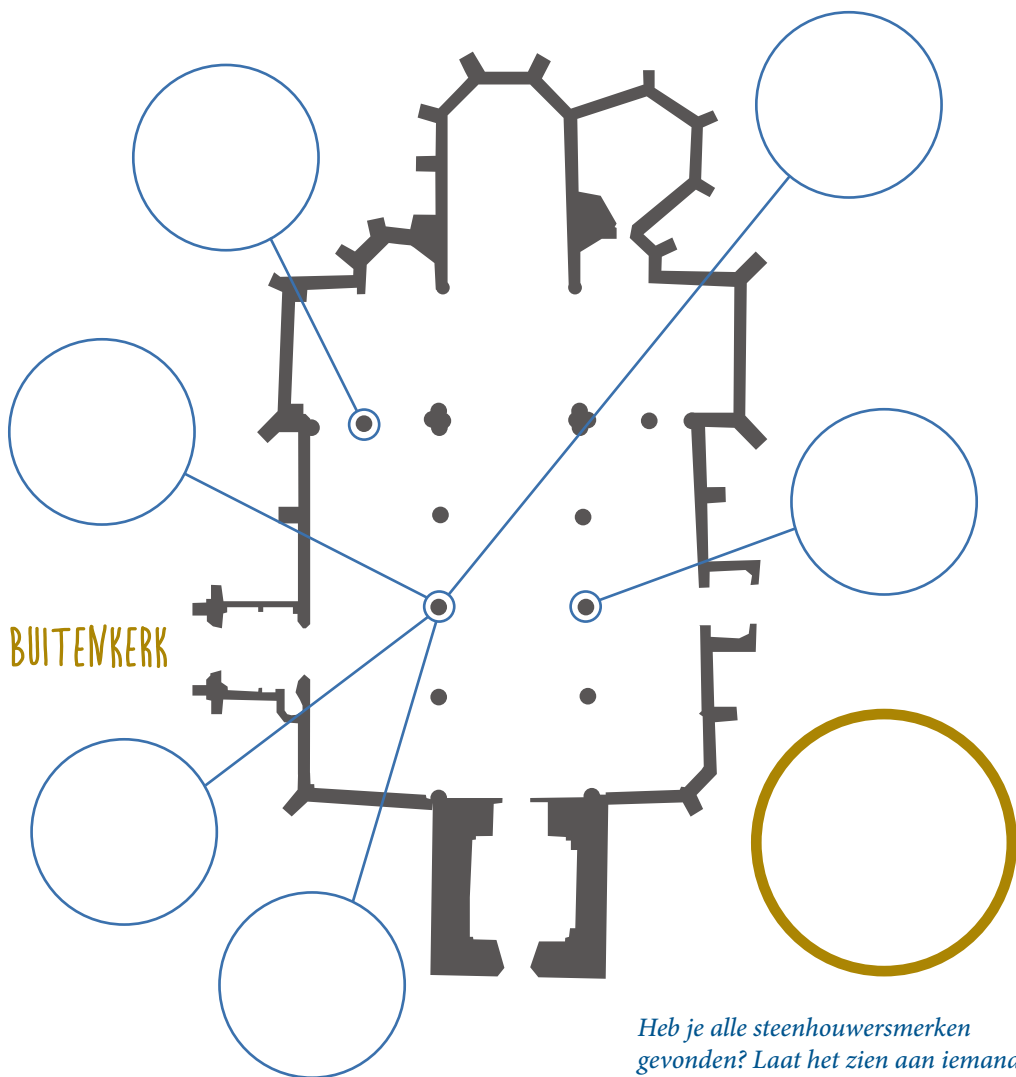
'handtekening' in de steen. Dit heet een 'steenhouwersmerk'. Zo kon iedereen zien welke stenen jij had gemaakt en kon je daar geld voor vragen. Deze merken zijn tot op de dag van vandaag te zien. Er is één merk dat in beide kerken voorkomt. Ontdek jij welke?

In de cirkels kan je het steenhouwersmerk natekenen, zodat je weet welke je hebt gevonden. Op de plattegronden staat aangegeven waar je steenmerken kan vinden. Ze zien er ongeveer zo uit:

HOE ZOU JOUW STEENMERK ER
UIT ZIEN ALS JIJ STEENHOUEWER
ZOU ZIJN? TEKEN DEZE HIER:

WELK STEENMERK KOMT
IN BEIDE KERKEN VOOR?
TEKEN DEZE HIER:

*Heb je alle steenhoudersmerken
gevonden? Laat het zien aan iemand
van de kerk en je krijgt een mooie
sticker!*

